

neopomenul navštívit kde jakou chalupu ve vsi. I ke Šťastným přišel a tatínek měl co dělat, aby chránil děti, které se bály a scho- vávaly pod postel. I tam je čert našel a chtěl je koštětem dostat ven. Maminka tomu ovšem zabránila; bála se, aby se dětem něco nestalo. Teprve, když nastalo ticho ve svět- nici a dveře se zavřely, vystrčili hoši hlavy zpod postele a nesměle vylézali. Potom se však sebrali a hajdy rychle na náves, aby o nic nepřišli. Smáli se druhým kamarádům, když je ta neb ona maškara začala honit, a ani nepomyslili na to, že se tak dalo před chvílkou jim a jaký měli strach. — Šli za maškarami stále dál, až došli ke splavu. — Tady se rozjařená společnost zastavila. Ba- kus, Bůh vína, figura vycpaná slamou, byla složena s trakaře a za hlučného veselí hoze- na do vody. Tak se veská mládež rozloučila s masopustem. — Potom ovšem hudba za- čala vesele vyhrávat a všichni se ubírali do hostince. —

Jeník se spokojeně navracel domů a Karlík jen prohodil, že viděl podobný průvod, ale zcela jinak pořádaný, v Kolovči. Musil hned bratříčkovi, který s ním tehdy nebyl, vyprá- vět, jak to bylo.

„Inu, to máš tak. Postaví na náměstí mlýn a v něm se přemílají baby na statné děvčice. Zažene se devět bab do mlýna a jako zázra- kem z něho vyjde osm mladíc, jedna hezčí než druhá“. To Jeníkovi jaksi nešlo do hlavy a proto mu Karlík vysvětlil, jak se to dělá. Babky mají pod šaty jiné. Jakmile jsou ve mlýně, rychle se svléknou a už mohou vy- cházet v nových selských šatech ven. To je celé tajemství.“

„A co ta devátá?“ zase Jeník, nechtěje se vzdát boje. Musil vědět vše do podrobností.

„Ta, — — — ta — — —“ To bylo moc i pro Karla. Byl už u mlýna, ale na to tehdy nepřišel, aby počítal. Bylo to všechno tak

náhlé, že ho to ani nenapadlo. Co teď? Ale aby neztratil před bratrem reputaci, odvětil: „Inu, ta poslední babka, to byl junák. Také on shodil babské šaty a vyšel si klidně ven a nikdo si ho nevšiml, neboť každý koukal jen po ženských!“ — Vyhrál. Pozoroval, že bratříček je spokojen a byl rád, že si to tak vymyslel. Potom se znovu vrátil k vypravo- vání, aby bratříčkovi pověděl, jaká se vždy strhla mezi babkami váda, když se mělo stanovit, která z nich se má obětovat. — Všechny se chtěly omladit, a přece jedna musila ve mlýně zůstat. Aby pře netrvala dlouho a aby se snad na konec nepopraly, shrnul je stárek všechny najednou do mlýna a byl pokoj.“

Jeník by poslouchal stále, ale přišli již do vsi k hospodě a proto s ostatními hochy chvíli nakukovali dovnitř. Potom je to však omrzelo a šli domů. — Maminka jim slíbila škvarky a to bylo lákadlo, kterému neodolali.

B. Nešuta:

Z historie kůru chrámu P. sv. Mikuláše v Novém Kníně.

Jos. Hejtmánek ml. byl vynikající hudebník. Měl, jak již uvedeno, obsáhlý hudební archiv, jež sám krásně čitelně a úhledně napsal. Jen jedno mu mož- no vytknouti, že málokde uvedl rok, kdy tu neb onu skladbu opisoval. Sám také komponoval a za- chovalo se po něm 11 skladeb. Jsou uloženy v ar- chivu pod čísly 1. až 11. Rovněž text psal si autor sám. Tak jest tu „Chvalozpěv ku cti sv. Jana Nep.“, dvojce litanie Loretánské pro sbor, varhany a do-

provod, „Ave Regina“ rovněž dvojce, „Salve Regina“, „Pangelinqua“, pastorální arie a dvojce sbírka intrád. Kdyby byly provedeny skladby, které vlastnil, jen z části, možno se jen obdivovati, na jakém stupni tehdejší musica sakra v Novém Kníně byla. V ar- chivu jsou totiž skladby Haydnovy, Mozartovy, Ry- bovy, Diabelliho, Schiedermayerovy, Vogla, Bühle- ra, Taschkeho, Brixioho, Maškovy, atd. Učitel a chori regens Josef Hejtmánek zemřel v 61 letech

dne 28. března 1840 dle lékařské cedulky na „Ztvrdnutí vnitřnosti dolní části těla“. Pochovával jej staroknínský farář s kaplanem Vorlíčkem na tehdejší hřbitov u kostela. Hřbitov byl malý, pochovávalo se jak před kostelem, tak i za kostelem. Pro úsporu místa byly hroby i překopávány. Aspoň při stavbě základu pro pomník padlým z první války světové, byly nalezeny rakve ve dvou vrstvách nad sebou. A tak někde, snad před kostelem, kde byly hroby honosnější, zetlelo i tělo kantora a muzikanta Josefa Hejtmánka.

Po Hejtmánkovi stal se regenschorim školní učitel Karel Fridrich. V dražebním seznamu Hejtmánkova archivu jest uveden Fridrich jako kupec vícero skladeb. Poněvadž se však tyto vyskytují v hudebninách Kinského, jest zřejmo, že je Fridrich v archivu ponechal. Stalo se to tím, že brzy nato zemřel a to za necelá dvě léta, 4. ledna 1842 v č. 54. (stará škola).

Po něm řídili kůr střídavě tehdejší učitelé Čejda a Hrubý.

Roku 1843 stal se definitivním nástupcem Hejtmánkovi v škole i na kůru Čeněk Kinský. Týž sloužil již r. 1832 jako podučitel na škole u Panny Marie Sněžné v Praze, kdež pobyl dva roky. R. 1834 se stal podučitelem u sv. Petra. Tento kostel má patronát ryt. řádu křížovníků a dá se tudíž předpokládati, že vlivem řádu obdržel Kinský místo v Novém Kníně, jehož škola patřila pod vliv faráře staroknínského. A právě Kinskému vděčíme, že bohatý archiv Hejtmánkův se uchoval až do našich dob. Kinský byl znamenitý hudebník. Můj otec, kterého učil a hudebně vychovával, vyprávěl o něm jako muzikantu jen s uznáním. Stejně i místní kronikář Ant. Černý jej jako hudebníka velmi chválí, vyjadřuje se však o jeho paedagogických schopnostech už méně příznivě. Měl jej v nelásce už proto, že Kinský okázale užíval němčiny. Nicméně byl Kinský jako regenschori jistě na svém místě. Za jeho působení, jak jsem slyšel od tatínka, dávala se každou neděli figurálka. A o svátcích to v kostele jen hřmělo. Kinský cvičil neunavně zpěváky i hudebníky. Zpívání v kostele považovalo se tehdy za jakési vyznamenání a účinkující byly na své umění také hrdí. V letech šedesátých, kdy po pádu rakouského absolutismu se projevovalo všude národním uvědoměním, jež se projevovalo i hojným pěstováním vlasteneckého zpěvu, byl jistě přičiněním Kinského založen v Novém Kníně zpěvácký spolek „Šebor“. Spolek měl svůj prapor, jenž se uchoval do dneška, svůj klavír, který byl dlouho na školní půdě, ale zásluhou všetečné mládeže byl jeho vnitřek rozebrán. Ale spolek vykonal jistě svoje poslání jak v kostele, tak i mimo něj. Také ve zdejších ochotnickém spolku „Kolár“, založeném r. 1867, Kinský působil při provozování některých her se zpěvy a jmenovitě každoročním provedením školní mládeží „Budečských jeslíček“.

Kinský přišel do Knína svobodný, a oženil se r. 1844 s Marií, dcerou mlynáře a měšťana Frant. Čámského, která jej o více let přežila. Bydlela až do své smrti ve staré škole. Já sám ji ještě babičku dobře pamatuji. Po její smrti odstěhovali asi její svršky do Čámských mlýna a s nimi i Kinského archiv. Tak se dostal na mlýnskou půdu.

Kinský měl syna, jež byl operním zpěvákem u německé opery v Praze, pak v Záhřebě a u dvorní

opery ve Vídni. Kinský zemřel náhle, srdeční mrtvicí na procházce u Sudovic, dne 20. října 1875.

Po smrti Kinského r. 1876 byl dosazen za řídícího učitele na zdejší školu Josef Kubiček z Kouřimi. Ujal se jako znamenitý hudebník i řízení kůru a sbormistrovství ve zpěváckém spolku. Také za jeho vedení a v tradici jeho předchůdce byla církevní hudba ve zdejším chrámu Páně na vysoké úrovni.

Můj otec, který se v tom čase vrátil do svého domova a zde jako sládek trvale působil, účastnil se ovšem pilně všech těch produkcí jak v kostele tak i mimo něj jako zpěvák basista a vyprávěl, že Kubiček byl v hudbě ještě větší pedant než Kinský. Bez několika zkoušek se na kůr s novou věcí nešlo. Při slavnostnější mši zpíval vždy mužský sbor vložky. Za Kubička byla vystavena a velkou slavností posvěcena „nová škola“. O této slavnosti vyprávěl tatínek, že to byla samá hudba a zpěv. Kubiček přišel do Knína svobodný a stejně jako jeho předchůdce vybral si nevěstu ve mlýně Čámských, odkud vedl dne 28. srpna 1877 Albinu, dceru rodičů Františka Čámského a matky, roz. Holoubkové, k oltáři. Byl i jinak jako učitel velmi oblíben a školní kronikář při jeho odchodu dne 1. srpna 1887 poznamenal, „že odchází miláček dítek školních a občanstva vůbec, vzorný rádce svých podřízených a svědomitý a nejvyšší příčinlivý učitel“. Jeho nové působení bylo v Dobříši.

Nástupcem Kubičkovým jak v řízení školy, tak i kůru stal se téhož roku učitel Emanuel Eška, který už v N. Kníně působil dříve jako podučitel. Oženil se tehdy v Kníně s A. Nevařilovou a odstěhoval se do Sv. Pole, kdež vedl kůr. Po smrti své paní oženil se znovu se sestrou faráře a vikáře ve Sv. Poli M. Brožovou, jež ho dlouho a dlouho přežila. Zemřela v Příbrami r. 1943. Byl už to můj učitel a jako takový učil po všechna léta druhou třídu. Hudebníkem byl velmi dobrým. Cvičival pravidelně nadanější školáky - zpěváky ve zvláštních hodinách zpěvu. Bral to z gruntu, učil taktu, rozdělení, škálám atd. Měl vždy po ruce vícečlenný smíšený sbor pro kůr vycvičený. Posilou jeho souboru byla vždy nová síla učitelská, která na naši školu zavítala. Tehdy ovšem vycházeli z učitelského ústavu příbramského učitelé hudebně vzdělání. Dnes je to ovšem už přežitek, nebude mi zazlíváno, řeknu-li, že našemu hudby milovnému národu ke cti neslouží. Doprovod hudby používal pan řídící v kostele jen smyčcový. Neměl valnou důvěru k hudebníkům dechových nástrojů. Kostel vlastnil tehdy as dvoje housle, violu a basu. Tyto dva poslední nástroje se ještě dodnes uchovaly. Jedny housle byly r. 1919 prodány v dražbě za 850 Kč, druhé zmizely. Jako kluci hleděli jsme se dostat do skříně, kde byly asi tři žluté klarinety, dvě horny bez „klapek“ a dvě klariny. Z toho jsou už dnes jen zbytky. Starý fagot se ještě zachoval. Pan řídící za nepatrný honorár hrával na kůru denně. Roráty bývaly tehdy už od 6. hod. ranní, kdy se půl hodiny před mší zpívalo. Na kůře byly tehdy rorátní zpěvy z doby Karla IV. s průvodem varhan; bylo to několik podlouhlých knih, v kůži vázaných. Bohužel zmizely. Roráty měly svůj zimní pívab a konaly se ještě za tmy. Svítivali jsme si barevnými voskovými sloupky, u varhan hořivaly svíce. Sloupky jsme si navzájem shasínali a tak obyčejně padl nějaký ten

pohlavěk se strany pana řidičeho. Koledu „Vítej, milý Jesu Kriste“, nám nedovolil pan řidič zpívat, až na poslední roráty, poněvadž jsme při ní nekřesťansky řvali. Ale pak se okna zrovna třísla. Náš zpěv jistě prorážel nebesa.

Naše vystoupení při pohřbech bývalo také originelní. Žalm „Smiluj se nade mnou“ doprovázela dvojice lesních rohů; byli to starokníšní muzikanti Koza a Velebil, kteří tesknou melodií vyprovodili mnoho občanů na místo posledního odpočinku. Když byla zjednána celá hudba, zpívali jsme pohřební píseň v domě smutku s doprovodem hudby. Dálo se to obyčejně bez zkoušky a dle toho také produkce vypadala. Dosud se pamatuji, že jsme měli kluci zpěváci při tom trému, poněvadž to dopadlo obyčejně méně dobře a my jako spoluvníci jsme to odnesli. Tehdy už zpěvácký spolek přestal působit, ale ještě o slavnostní mši přec dal pan řidič dohromady nějaký mužský sbor jako vložku. Před vánocemi, až do svátku tříkrálového, byl instalován péčí paní řidič v kuchyni velmi pěkný „betlem“. — Zabíral dobře čtvrtinu kuchyně a měl mnoho krásných figurek. Vystřídalo se u něho mnoho obdivovatelů, malých i dospělých.

Na škole a kůru působil pan řidič Eška do 31. srpna 1904, kdy se uchýlil do Příbramě na odpočinek.

Po jeho odchodu nastoupil za řidičeho učitele Jan Kobza. Ten však nebyl hudebník a tak novoknínský kůr vedl učitel obecné školy Václav Skalíčka a to od roku 1904 do roku 1918. Byl velmi dobrým hudebníkem a snaživým ředitelem kůru.

K. Valta:

Nerostné bohatství našeho kraje.

V roce 1864 byly tam všechny práce zastaveny. Na Hatích se dolovaly železné rudy krevel a hnědel. Ukázal se také goethit, hojněji psilomelan, nepatrně antimonit a žlutavé povlaky byalitu. Také na Hájích při diabasových žilách na rozhraní žuly se ukázaly žíly železnatých rud. K r. 1860 byla ona ložiska (převážně krevele) dobývána ve štólah. Tamní prahorní píský jsou stavebním materiálem. U Bytízu se nalézalo v žule zlato v t. zv. Starých horách. Od býv. Prokopského dolu vystupovala hornina diabas. Již r. 1819 se uvádí propůjčení důlních měr. R. 1832 se dobylo 11 lotů zlata, z něhož se razily památné dukáty. U Bytízu býval důl Josef, Wimmer a Waagenův. Řada starých odvalů měří na 750 m. V žilovině býval kromě křemene také živec a apatit. Na vrchu Sv. Ivan ve směru ke státní silnici ukázal se také antimonit v žule, jinde i arsenopyrit a pyrit. Při potůčkách bývalo spíše rýžováno zlato. Také kaolin se ukázal v terénu Tok asi 1 km od vrchu Plešec u býv. dolu Dagmar. Od Višňové a Drásova k Dubenci se rýžovalo zlato. Také za Dubencem v křemenu bylo dobýváno (1823). V okolí je bulizník s limonitem se stopami různých kovů. I v lesích nad Dubenou směrem na Tok bývalo zlato těženo. U Květné se dolovalo již r. 1527. Později se vybírala ze starých hald železná ruda. Květenská šachta se zarazila r. 1867; vedle asi 100 m byla větrací šachtice. Podnes lze vidět pěknou štolu ústící k Dušníčkám. Květenský důl byl 277 m hl. Asi v 90. m

neúnavný v opisování not a v aranžování různých hudebních produkcí v kostele i mimo kostel. V roce 1911 byl jím založen hudební i pěvecký kroužek u místního Sokola, jehož byl velmi platným členem. Při slavnostních mších byly provozovány na kůru figurální mše Horákovy, Říhovského, Führerovy atd. Hudební doprovod býval úplný i s tympány. Slovem byl duší hudebního života v Novém Kníně. Poněvadž toho času osířel i kůr ve Starém Kníně, působil Skalíčka se svým souborem současně i na tomto kůru. Užil tedy kostelní hudby dosyta. Ale byl neúnavný a zastal to všechno. V roce 1918 byl ustanoven říd. učitelem v Novém Kníně učitel Hýnek Mařík. Byl to rovněž nadšený hudebník, ovládající několik nástrojů. V roce 1921 byl dosazen za říd. učitele do Nov. Knína Antonín Jarolímek, který před lety řídil kůr ve Slivici u Příbramě. Snažil se aspoň o svátcích pomocí ochotných, někdy i cizích sil chrámovou hudbu pozdvihnouti. Za jeho působení na Slivici přišel si někdy na slivický kůr zahrát na varhany mistr Antonín Dvořák ze své vily „Rusalky“ ve Vysoké. Jarolímek měl na něho vícero pěkných vzpomínek a několik Dvořákových skladeb. Po jeho odchodu do pense roku 1925 převzal řízení kůru a sice shodou okolností v obou zdejších kostelích, zdejší obuvnický mistr — jinak velmi dobrý hudebník a zpěvák Josef Poděhradský. Jest ve své funkci prvním, regenschorim, nejsa příslušníkem učitelského cechu. Tradice starých kantorů muzikantů na novoknínském kůru a moje vypravování tím končí.

nalezl se závalek galenitu. Od šachty bylo raženo 1350 m překopů a žíly se sledovaly na 578 m. Kromě železnatých rud se ukázal jen spíše vtroušený galenit. — U Trhových Dušníků se již dávno dolovalo. V 16. stol. se připomíná tamní důl Albrecht. R. 1749 se hloubila šachtice u Dušníků a r. 1750 se hnala štola pod Květnou. Poněvadž se ukázaly než chudší žel. rudy, byly doly opuštěny. — V blízkém Skorotíně jsou stará kutiště z r. 1527. V tamních žilách byl vtroušený jen místy galenit mezi siderit, hnědel a pyrit. V šachtici z r. 1863 nalezly se jen žel. rudy.

Okrsek Hluboš. U Hluboše se nalézal kusový baryt, v něm místy býval vtroušený galenit, podobně i v tamním křemenu. Jinde byl v barytu řídce chalkosin, malachit a azurit. Z údolí Litavky se hnala Bratkovická štola (známá z r. 1754) ke zjištění a dobývání žel. rud. R. 1870 dolování u Hluboše ustalo.

U Bratkovice byly nalezeny a kutány pouze žel. rudy. V okolí Dominikálních Pasek je více stop (odvaly — býv. štoly) po dolování žel. rud. Kaolin je v místech svahu mezi Slonovcem a Kloučkem. Ve slepencích se ukázal pyrolusit, krystalovaný albit býval v diabasu. Také u starobylého mlýnu Valcha bývalo v tamní břidlici dolováno, podobně i u t. zv. Kardavice a pak u Pičína se dobývaly železné rudy.

Okrsek Dobříš. Severně od Dobříše na Josefské šachtici se dobývaly žel. rudy. Také na dole